

УДК 734+371.11+331.446

Т.В.ХОЛОСТЕНКО,
здобувач
(м.Одеса)**Теоретична модель управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ)**

У статті обґрунтована теоретична модель управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ), яка складається з контентного, науково-адміністративного і проектно-практичного аспектів. Контентний аспект – це змістовна сутність управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ), яка формується на державному, муніципальному, внутрішкільному та особистісному рівнях. Науково-адміністративний аспект – це об'єкт, суб'єкт, науково-теоретичні засади, акмеологічна концепція та принципи професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ). Проектно-практичний аспект – це практичні напрацювання, які були впроваджені на базі методико-акмеологічного центру: програма, стратегія та субмодель професійного самовдосконалення.

Ключові слова: професійне самовдосконалення, модель, керівник, позашкільний навчальний заклад, дитячо-юнацька спортивна школа.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Для керівника позашкільного навчального закладу (ПЗНЗ) «Дитячо-юнацька спортивна школа» (ДЮСШ) на різних рівнях: державному, муніципальному, внутрішкільному та особистісному існують організаційно-педагогічні умови професійного самовдосконалення.

Професійне самовдосконалення – це постійний динамічний процес набуття професійної компетентності. Цей процес повинен бути постійним та ефективним. У науковій літературі недостатньо висвітлені питання моделювання професійного самовдосконалення керівників ПЗНЗ (ДЮСШ). Однак, сьогодні вимагає від сучасного керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) постійного, ефективного професійного самовдосконалення, яке можна будувати завдяки теоретичному моделюванню.

Аналіз досліджень і публікацій... З'ясування окремих аспектів досліджуваної проблеми у педагогічній науці здійснювалися у різних напрямках: вимоги до професійної підготовки вчителя (В.Бондар, С.Гончаренко, О.Дубасенюк, І.Зязюн, В.Лозова, Н.Ничкало, О.Пехота, Л.Пуховська, С.Сисоева та ін.); професійне самовдосконалення вчителів (О.Абдулліна, А.Богуш, С.Гончаренко, М.Євтух, Н.Кічук, Н.Кузьміна, О.Мороз, О.Савченко та ін.); самовдосконалення на етапі оволодіння теоретико-методологічними засадами майбутньої професії (А.Болгарського, І.Гринчука, Г.Дідич, В.Дряпкі, Т.Завадської, Л.Коваль, Т.Колишевої, Г.Костюка, І.Ляшенка, Г.Падалки, А.Пиличяускаса, П.Харченко, Б.Яворського).

Професійне самовдосконалення майбутніх учителів розглядалося в контексті вирішення проблеми розвитку особистості щодо реалізації завдань професійної діяльності (Л.Виготський, Г.Костюк, О.Леонт'єв, Л.Рубінштейн, Б.Теплов).

О.Галус у своєму дисертаційному дослідженні надав теоретичну модель професійної адаптації студентів у контексті безперервної освіти [1, с.2–25].

В.Горова – запропонувала теоретичну модель підготовки спеціалістів в умовах багаторівневої вищої педагогічної освіти [2, с. 9–12].

І.Скляренко – теоретичну модель професійного самовдосконалення в процесі підготовки майбутніх учителів музики [4, с.10–12].

О.Фадєєв – теоретичну модель професійно-естетичного самовдосконалення курсантів військових навчальних закладів [5, с.8–10].

Формулювання цілей статті... Обґрунтувати та висвітлити теоретичну модель управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) з метою створення, покращення та реорганізації організаційно-педагогічних умов ефективного професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ)

Виклад основного матеріалу... Теоретична модель управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) розроблена для створення, покращення та реорганізації організаційно-педагогічних умов ефективного професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) (рис.1).

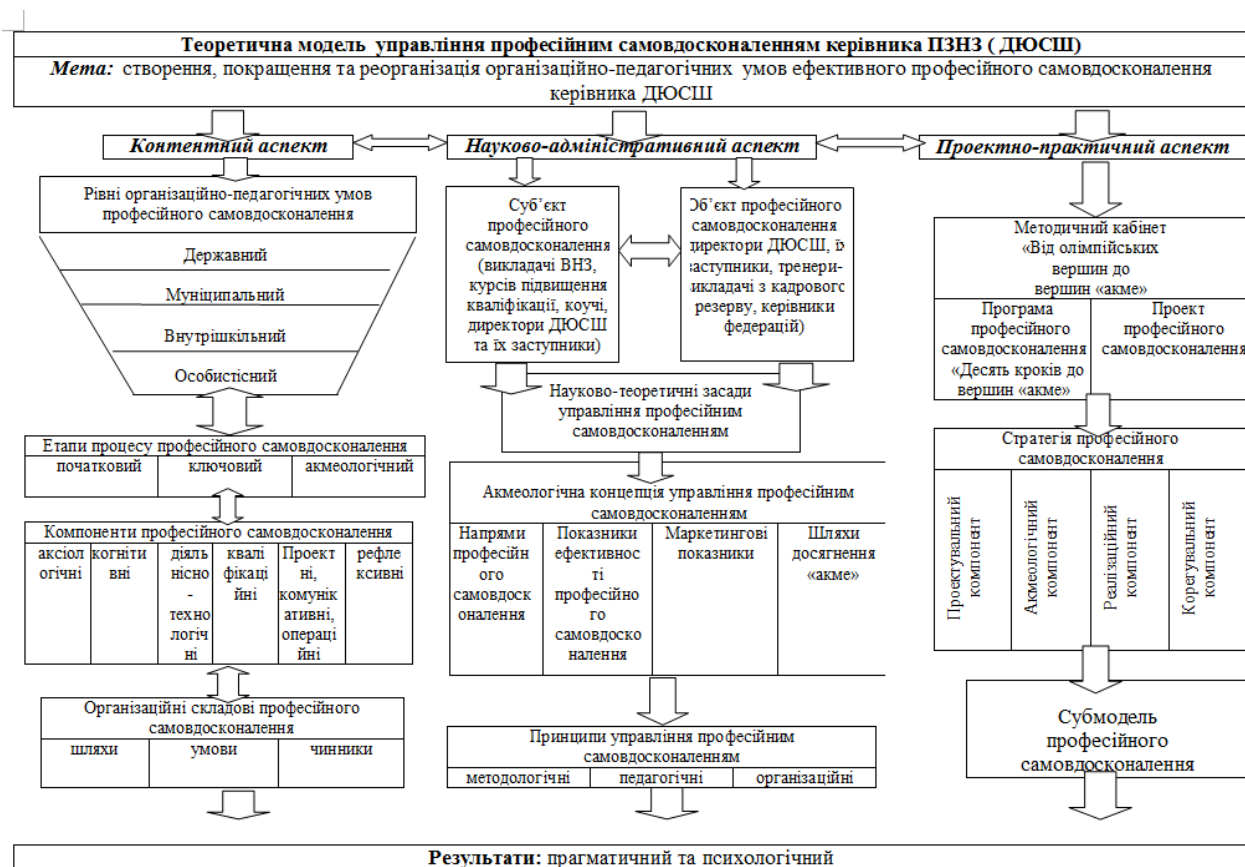

Рис.1. Теоретична модель управління професійним самовдосконаленням керівника ДЮСШ

Модель складається з трьох аспектів: контентного, науково-адміністративного та проектно-практичного.

Контентний аспект включає в себе змістовну сутність управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ), яка формується на державному, муніципальному, внутрішкільному та особистісному рівнях.

На державному рівні використовуються загальні принципи управління: науковості, системності, об'єктивності, конкретності, диференціації, оптимальності. Державний рівень організаційно-педагогічних умов передбачає мінімально-необхідний рівень професійного розвитку фахівця, а саме: рівень професійної освіти: формальної (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр) та неформальної (професійні навички і вміння), переатестацію, підвищення кваліфікації, законодавче забезпечення морального і матеріального стимулювання професійного розвитку керівника ПЗНЗ (ДЮСШ), гарантії соціальних стандартів.

На муніципальному рівні використовуються, окрім загальних, методологічні принципи управління: стратегічної спрямованості, цілепокладання, програмно-цільового підходу, соціальної детермінації (розуміння головних соціальних завдань, державної ідеології освіти), правової пріоритетності (узгодженості управління із законодавством України щодо питань освіти, відповідності управлінських рішень чинним правовим нормам). На муніципальному рівні здійснюється керівництво, контроль, методична допомога та фінансування ПЗНЗ (ДЮСШ). Значущим фактором при цьому є економічні умови розвитку регіону, міста, населеного пункту.

Внутрішкільний рівень створюється і залежить від типу ПЗНЗ (ДЮСШ), історичних традицій, рівня матеріально-технічної забезпеченості та умов праці, психологічних особливостей колективу, взаємовідносин у ньому, ставлення колективу до керівника ДЮСШ та зовнішніх факторів впливу.

Особистісний рівень залежить від здібностей, мотивації, цілей, творчого потенціалу, ресурсних можливостей (фізичних і матеріальних) людини, тобто особистісно-організаційних чинників, які актуалізують, стимулюють процеси розвитку та самовдосконалення і можуть стати невичерпним джерелом підвищення ефективності його управління.

Структура професійного самовдосконалення є багатофункціональною (знаходить відображення у вирішенні проблем у повсякденному, професійному або соціальному житті), надпредметною й міждисциплінарною (застосовується у різних ситуаціях: у школі, на роботі, в сім'ї, в політичній сфері тощо), інтелектуальною (передбачає абстрактність мислення, саморефлексію, визначення своєї власної позиції, самооцінки, критичного мислення),

багатовимірною (включають різні розумові процеси й уміння (аналітичні, критичні, комунікативні, креативні, здоровий глузд та ін).

Процес професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) включає початковий, ключовий та акмеологічний етапи.

Початковий етап у керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) може бути складним, тривалим та поглибленим, враховуючи шляхи входження у професію («традиційний», «за покликанням» та «спортсмен-керівник ДЮСШ»), але закінчується він при отриманні диплома про вищу спеціальну фізкультурну освіту.

Тривалість ключового етапу у кожної людини є різною. Це – етап, коли особистість накопичує основні положення професії, набуває досвіду професіонала, тобто проходить адаптацію до професії. Цей етап має межі від стажера до професіонала.

Акмеологічний етап – це етап, коли особистість вільно володіє професією та вносить до неї своє творче натхнення, оновлює професійне середовище, яке є джерелом духовних професійних цінностей. Цей етап межує з професіоналом та суперпрофесіоналом. На цьому етапі професіонал досягає вершин («акме») у професійній діяльності, здійснює творче самопроєктування себе як особистості-професіонала, постає самотворцем у розвитку своєї особистості.

Структура компонентів професійного самовдосконалення – це цілісне динамічне особистісне утворення, що має індивідуальну структуру та представлене компонентами: аксіологічним, когнітивним, діяльнісно-технологічним, проєктним, комунікативним, операційним та рефлексивним.

Компоненти професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) мають свої шляхи, умови та чинники.

Шляхи професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) залежать від шляхів входження у професію. Так, особистість професійно самовдосконалюється як: спортсмен-керівник та отримує найвищі спортивні звання (до звання Олімпійського чемпіона); тренер-керівник та отримує звання «Заслужений тренер України»; керівник ПЗНЗ (ДЮСШ) та отримує звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України».

Організаційно-педагогічні умови професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) створюються на державному, муніципальному, внутрішкільному та особистісному рівнях і для кожної людини, у різний час можуть мати зміни у позитивному або у негативному напрямі.

Чинники професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) можуть бути внутрішніми та зовнішніми, гальмуючими або мотивуючими.

Науково-адміністративний аспект передбачає об'єкт, суб'єкт, науково-теоретичні засади, акмеологічну концепцію та принципи професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ).

Суб'єкт професійного самовдосконалення – це викладачі ВНЗ, курсів підвищення кваліфікації, коучі, директори ПЗНЗ (ДЮСШ), заступники директорів ПЗНЗ (ДЮСШ). Об'єкт професійного самовдосконалення – це безпосередньо директори ПЗНЗ (ДЮСШ), заступники директорів ПЗНЗ (ДЮСШ), тренери-викладачі з видів спорту, які включені до кадрового резерву, керівники федерацій.

Науково-теоретичні засади управління професійним самовдосконаленням передбачають теоретично обґрунтовану мету, завдання, закономірності, принципи, функції, структуру, зміст і методичне забезпечення професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) [3, с.60–74].

Акмеологічна концепція управління професійним самовдосконаленням передбачає напрями професійного самовдосконалення (освітній (теоретичний) і практичний) та складається з постановки мети, планування своєї діяльності, прийняття рішень щодо конкретних справ, обробка інформації, створення комунікацій, контроль і самоконтроль, організацію і реалізацію.

Показники ефективності поділяються на результативні (наявність результатів у вигляді змін у предметі праці, оптимальність, постановка нових завдань, знаходження нестандартних рішень, ефективність, доцільність, відповідність результату поставленим меті) та процесуальні (використання новітніх, гнучких технологій, використання всіх можливостей для професійного вдосконалення, відпрацювання індивідуального стилю професійної діяльності, здатність підтримувати задоволеність працею, досконале володіння конкретним видом діяльності, спеціалізація, різноманітність завдань професійної діяльності). Показники оцінювання поділяються на кількісні та якісні (за напрямками професійної діяльності) та особистісні критерії ефективності професійного.

Маркетингові показники передбачають сукупність інститутів і процесів, філософії та інструментарію, а також соціальний процес щодо забезпечення створення та інформування, обмін пропозицій та систему планування, розповсюдження ідей та рекламну діяльність, зв'язки з

громадськістю, організацію внутрішньої культури у професійному самовдосконаленні керівника ПЗНЗ (ДЮСШ).

Принципи управління професійним самовдосконаленням можна поділити на методологічні, педагогічні та організаційні.

Системний, акмеологічний, компетентнісний та акмесинергетичний підходи належать до методологічних принципів управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ). Це – педагогічні та організаційні принципи.

Проектно-практичний аспект складається з практичних напрацювань, які були впроваджені на базі методичного центру: Програма, стратегія та субмодель професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ).

З метою надання практичної допомоги, створення додаткових можливостей для розширення організаційно-педагогічних умов професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) і розробки конкретних рекомендацій щодо ефективної реалізації моделі його особистісного професійного самовдосконалення, досягнення професійних «акме», звання «директора-творця» у м. Одесі був створений методикоакмеологічний центр «Від Олімпійських вершин до вершин АКМЕ» (далі Центр). На базі Центру була запроваджена Програма професійного самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) «Десять кроків до вершин («акме»)), яка передбачає комплекс теоретичних і практичних занять. Ці знання дають можливість особистості сконструювати свій індивідуальний шлях входження у професію керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) та навчитися методів, засобів, технік і технологій постійного самовдосконалення на цьому шляху через ознайомлення із собою (тестування та його аналіз), проектування професійного самовдосконалення (конструювання свого індивідуального шляху входження у професію керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) та впровадження методів і механізмів особистісного зростання у професійній діяльності, методів досягнення цілей.

Заплановані результати: прагматичний та психологічний. Прагматичний результат – посада керівника ПЗНЗ (ДЮСШ). Психологічний – готовність, цілеспрямованість, вмотивованість, досвід, навички особистості до постійного професійного самовдосконалення.

Висновки... Професійне самовдосконалення керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) відбувається завдяки організаційно-педагогічним умовам, які створені на державному, муніципальному, внутрішкільному та особистісному рівнях. Оптимізацію цих умов можна розглядати як засіб для індивідуального професійного самовдосконалення.

Перспективним виявляється застосування в процесі професійного самовдосконалення теоретичної моделі та субмоделі управління професійним самовдосконаленням керівника ПЗНЗ (ДЮСШ) з метою отримання прагматичного та психологічного результатів, спрямованих на досягнення концептуальної мети: вершин «акме» та звання «керівник-творець».

Список використаних джерел та літератури:

1. Галус О. М. Педагогічне управління адаптацією майбутніх учителів у системі ступеневої освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою» / О. М. Галус. – К., 2009. – 44 с.
2. Горвая В. В. Теоретические основы подготовки специалиста в условиях многоуровневого высшего педагогического образования : автореф. дисс. на соискание науч. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.08 / В. В. Горвая. – СПб. : СПбГУ, 1995. – 44 с.
3. Основи акмеології для менеджерів освіти : навч. посіб. / Г. Х. Яворська, В. М. Гладкова, О. А. Горчакова. – К. : Освіта України, 2012. – 248 с.
4. Складенко І. Ю. Професійне самовдосконалення в процесі підготовки майбутніх учителів музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. Ю. Складенко. – Черкаси, 2009. – 20 с.
5. Фадеев А. В. Современные подходы к организации профессионально-этического самосовершенствования курсантов высших военных учебных заведений : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А. В. Фадеев. – Рязань, 2004. – 223 с.

Аннотация

Т.В.Холостенко

Теоретическая модель управления профессиональным самосовершенствованием руководителя ВПУЗ (ДЮСШ)

В статье представлена теоретическая модель управления профессиональным самосовершенствованием руководителя ВПУЗ (ДЮСШ), состоящая из контентного, научно-административного и проектно-практического аспектов. Контентный аспект – это содержательная сущность управления профессиональным самосовершенствованием руководителя ПЗНЗ (ДЮСШ), сформированная на государственном, муниципальном, внутришкольном и личностном уровнях. Научно-административный аспект – это объект и субъект, научно-теоретические основы, акмеологическая концепция и принципы профессионального самосовершенствования руководителя ВПУЗ (ДЮСШ). Проектно-практический аспект – это практические наработки, внедренные на базе

методико-акмеологического центра: программа, стратегия и субмодель профессионального самосовершенствования.

Ключевые слова: профессиональное самосовершенствование, модель, руководитель, внешкольное учебное заведение, детско-юношеская спортивная школа.

Summary

T.V.Kholostenko

Theoretical Model of Management Professional Self-Perfection of the Head of a Sport School

In the article the theoretical model of the management of professional self-improvement leader-school education (children's sports school), which consists of content-, scientific and administrative aspects of design practice is given. Content aspect – is the essence of meaningful management of professional self-improvement leader-school education (children's sports school), formed at the state, municipal, intra-school and personal levels. Scientific and administrative aspects – is the object and the subject of scientific and theoretical foundations acmeological concept and principles of professional self-head-school education (children's sports school). Design and practical aspect – it is practical achievements that are embedded on the basis of methods and - acmeological center: program, strategy and sub-model of professional self-perfection.

Key words: professional self-perfection, model, leader, out-of school educational establishment, children's and youth sports school.

Дата надходження статті: «20» лютого 2013 р.

УДК 378.146

В.В.ХРЕНОВА,
аспірантка
(м.Умань)

Ситуаційні тестові завдання як засіб діагностики предметних компетенцій майбутніх учителів технологій профільної школи (на прикладі дисципліни «Основи швейного виробництва»)

Стаття присвячена проблемі створення ситуаційних тестових завдань як засобу діагностики рівня сформованості предметних компетенцій студентів-майбутніх учителів технологій, що навчатимуть учнів старшої школи основам швейної справи. Здійснено аналіз та визначено сутність понять «тест», «тестування». Подано класифікацію тестів за характерними ознаками. На підставі аналізу наукових публікацій з досліджуваної тематики з'ясовано вид тестів, які доцільно використовувати як засіб діагностики компетенцій майбутніх учителів технологій профільної школи. Розроблено та представлено компетентнісно-орієнтовані ситуаційні тестові завдання (на прикладі дисципліни «Основи швейного виробництва»).

Ключові слова: компетентнісний підхід, результати навчання, предметна компетентність, предметна компетенція, оцінка навчальних досягнень, тести, ситуаційні тестові завдання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах інтеграційних намірів України та входження нашої держави в Європейський освітній простір спостерігається переорієнтація освітніх технологій на особистісне, компетентнісне становлення фахівця. У контексті реформування національної освіти набувають актуальності питання моніторингу якості вищої освіти. Нових перспектив набуває використання ефективної системи педагогічного оцінювання як інструменту виміру результатів педагогічного процесу та навчальних досягнень студентів [1; 2]. В останні роки у сфері освіти широко розвивається система контролю та оцінки навчальних досягнень, яка орієнтується на широке використання педагогічних тестів. Актуальність і важливість розвитку тестових методів контролю визначається їхніми технологічними можливостями, що забезпечує отримання об'єктивної інформації про якість підготовки тих, хто навчається, і сприяє конкурентоспроможності якості освіти в Україні [3].

Аналіз досліджень і публікацій... Питання щодо контролю і оцінювання навчальних досягнень студентів розглядається в працях таких вчених, як А.М.Алексюк, Ш.О.Амонашвілі, С.С.Вітвицька, В.В.Давидов, А.І.Зільберштейн, В.І.Євдокимов, С.Л.Рубінштейн, Н.І.Сорокін, Н.Ф.Тализіна та інших.

Аналіз наукових досліджень та публікацій показує, що традиційні засоби діагностики якості підготовки майбутніх фахівців, як правило, розкривають окремі аспекти діяльності учителя, проте не дозволяють простежити послідовність виконання дій, які лежать в основі прийняття рішень в